

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ЎЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЙ

Илимий-методикалық журнал

№ 3/2 2025

гуманитарные науки
естественные науки
технические науки

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2025

3/2-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз ғәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис

3/2-сан 2025

май - июнь

*Қарақалпақстан Республикасы мектепке шекемги хәм мектеп билимлендириўи
министрлиги, Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты
Қарақалпақстан филиалы*

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ	Сабит НУРЖАНОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ	Захия НАРИМБЕТОВА
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ	Хушбоқ НОРБЎТАЕВ
Сапардурды АБАЕВ	Ойниса МУСУРМОНОВА
Адхамжон АБДУРАШИТОВ	Уролбой МИРСАНОВ
Хайрулла АЛЯМИНОВ	Сафо МАТЧОН
Мавлюда АЧИЛОВА	Шукурилло МАРДОНОВ
Азизжан АБДАЗИМОВ	Абдулхамид МИРЗАЕВ
Шухрат АБДУЛЛАЕВ	АбдимураТЕСЕМУРАТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ	Даулетназар СЕЙИТКАСЫМОВ
Злийха ОРАЗЫМБЕТОВА	Қалыбай ПРИМБЕТОВ
Мансурбек ОНГАРОВ	Раъно ОРИПОВА
Алишер АЛЛАМУРАТОВ	Бахтиёр РАХИМОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ	Норим РАХМАНОВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ	Муқаддас РАХМАНОВА
Марифжон АХМЕДОВ	Светлана СМЕРНОВА (Москва, Россия)
Гулзабира БАБАШЕВА	Тажибай САПАРБАЕВ
Умида БАҲАДИРОВА	Мухаббат САЛАЕВА
Фархад БАБАШЕВ	Гўзал СОДИҚОВА
Гулзода БОЙМУРОДОВА	Улбосын СЕЙТЖАНОВА
Гулбахар БЕКИМБЕТОВА	Амина ТЕМИРБЕКОВА
Комил ГУЛЯМОВ	Нурзода ТОШЕВА
Маманазар ДЖУМАЕВ	Қуанишбек ТҮРЕКЕЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ	Тажибай УТЕБАЕВ
Дилдора ДАВРОНОВА	Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Мухтар ЕРМЕКБАЕВ (Шимкент, Қазақстан)	Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Алишер ЖУМАНОВ	Амангелди ҚАМАЛОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА	Тажикал ҚУДАЙБЕРГЕНОВА
Холбой ИБРАГИМОВ	Ойбахор ШАМИЕВА
Шохида ИСТАМОВА	Ризамат ШОДИЕВ
ВОХИД КАРАЕВ	Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Алима КЕНЖЕБАЕВА (Тараз,Қазақстан)	Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Сарсенбай КАЗАХБАЕВ	Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Мохира КУВВАТОВА	Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Джавдод ПЎЛАТОВ	Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Ярмухаммат МАДАЛИЕВ (Шимкент, Қазақстан)	Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Меруерт ПАЗЫЛОВА	Гулрухсор ЭРҒАШЕВА
Пердебай НАЖИМОВ	Гавхар ЭШЧАНОВА
Асқарбай НИЯЗОВ	Қонысбай ЮСУПОВ
	Гулара ЮСУПОВА

МАЗМУНЫ

ТИЛ ХАМ ЭДЕБИЯТ

Shamshetdinova G.A. Feyil sóz shaqaplarin úyreniwde oyın hám mashqalalı - izleniw usıllarınan paydalanıw	8
Sapaeva F.D. She'riy tarjımada qofiya talablarini saqlash muammosi	12
Абдуллаев Қ.Ф., Боймуродова Г.Т. Зардуштийлик таълимоти маданиян анъаналарининг мумтоз форс адабиётида ифодаланиши	20
Xoshimova D. R. O'quv materiallarida ingliz tilidagi ifodali konnotativ leksikaning ekspressivlik amaliy ahamiyati	25
Xaldarchayeva G.S. Talabalarni kreativ fikrlashga o'rgatish tashkil qilish, o'tkazish (nofilologik ta'lim yonalishidagi otmalarda interaktiv metod va uning hususiyatlari)	30
Abduqahhorova X.A. Izohli lug'atlarda illyustrativ misollarning berilishi	37
Юсупова Ф.М. Маданиятлараро мулоқот компетенциясини ривожлантиришнинг усул ва йўллари	41
Atadjanova M.A. Yumor diskursning pragmatik xususiyatlari	52
Базарова Н.Ш. Неологизмы современного русского языка начала 2020-х годов: тенденции развития лексики	57
Наркузиева Г.З. Обучение аудированию на уроках русского языка	66
Karimova A.A. Strategies for ensuring cultural adaptation in foreign language teaching through innovative approaches	71
Axrорова M.N. Interactive reading tasks and peer feedback techniques	82
Karimova A.A. Gamification in english language teaching: enhancing motivation and engagement in higher education	91
Otakhonova Kh.A. Improving students' work with media texts based on the linguacultural approach	102
Rakhmatullaeva N.N. The role of interactive speaking tasks in improving communicative competence in English	109
Axrорова M.N. Innovative techniques for teaching descriptive writing to efl learners using visual prompts and mind maps	115
Rakhmatullaeva N.N. The role of pronunciation practice in developing effective english communication	124
Elmurodov U.Ya. Meaning and polysemy: semantic systems in english	129
Nurmuxammadova D.J. Creating equitable learning environments through clil technology: bridging linguistic and cognitive gaps in education	133
Matenova F. M. The peculiarities of the works of Ivan Turgenev: the comparison with chinese culture	139

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Xojametov A.A. Pedagog alimlardin tárbiyasi shaxsi tuwrisındaǵı pikirleri	144
Sultaniyazova A.B. Mashqalali talim beriydin bazi bir máseleleri	147
Qudiyarova V.K. Lingvodidaktik nutqiy kompetensiyalarni qo'llash usullari va darajalari haqida	151
Qudiyarova V.K. Ona tili darslarida o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini integratsion lingvodidaktik rivojlantirishning tadqiq qilinish masalalari	156
Bobonazarova S.O. Talabalarni ijodiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda akmeologik yondashuvdan foydalanishning ahamiyati	161
Olimov S.A. Oliy ta'lim muassasalari talabalarini o'qitishda raqamli texnologiyalarning o'rni	166
Abdalova S.R. Talabalarining mustaqil fikrlash qobiliyatlari shakllantirish	173
Ergashev B.B. O'quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda loyihalash kompetentligini rivojlantirish metodikasi	180
Tojiyeva Sh.M. Ijodiy faoliyatni shakllantirishning uslubiy yondashuvlari va amaliyotlari haqida	188

Usarov J.E., Yusufbekova X.A. Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri ta'lim tizimidagi muammolar yechimining pedagogik imkoniyati sifatida	196
Sharaxmatova A.K. Kredit-modul ta'lim tizimiga o'tishning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasini o'rganish	203
Rahmonova G.N. Pedagogik ta'lim jarayoniga deontologik yondashuvning tutgan o'rni – pedagogik muammo sifatida	209
Saidova D.B., Ergasheva H.D. Biologiya fanini o'qitishda o'quvchilarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	215
Yarova S.B., Ahmadjonov J.O'. Zamonaviy ta'lim tarbiya va uning mohiyati	220
Ataxanova S.O. Talabalarda sog'lom tafakkur namoyon bo'lishining o'ziga xos jihatlari	227
Kamolova N.T. Pedagogik ta'limda talabalarning intellektual kompetentligini rivojlantirish	234
Jumamuratov A.P., Utebaev T.T. Multiagent tizimini yaratish asosida talabalarning o'qitish jarayonini optimallashtirishning nazariy asoslari	242
No'monjonova D.S. Ta'lim klasteri muhitida «Talaba talabaga ustoz» modeli	246
Jumanov A.A., Ahmadjonov J.O'. Masofaviy ta'limning pedagogik imkoniyatlari va muammolari	251
Yusufbekova X.A. Mustaqil ta'lim, uning tashkil etilishi, maqsadi va vazifalari	258
Shodiyeva G.X. Turkiston jadid maktablarining tashkiliy mazmuni, g'oyaviy manbaasi, o'quv rejalarining pedagogik mohiyati	263
Djilkibayeva N.I., Normo'minov B.U. Oliy ta'lim muassasalarida talabalarni zamonaviy yondashuvlar asosida o'qitish uzluksizligi	270
Raxmonova S.M. Talabalarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashning didaktik imkoniyatlari	275
Shodiyeva S.U. Talabalarni texnik-konstruktorlik kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	284
Abdullayeva M.R. Talabalarni ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarini pedagogika fani konsepsiyasi asosida takomillashtirish - dolzarb pedagogik muammo	291
Qudratov J.J. Kimyo fanini o'qitishda yangicha pedagogik yondashuvlar	297
Mahramova Z.Yu. Uchinchi renessansning poydevorini yaratishda huquqiy ta'lim-tarbiyaning o'rni	303
Axralov Sh.S., Axrorova S.S. Raqamli ta'lim texnologiyalari asosida jadid pedagogik merosini o'quvchilarga singdirish orqali o'zlikni anglashni shakllantirish usullari	306
Рахмонова Г.Ш. Технологии духовно-нравственного воспитания	313
Zaripova D.A., Primova D.G'. Online learning and motivation: a self-determination theory approach	319
Khurramova F.M. Theoretical basis of the development of pragmatic competence in students of vocational education	326
Fayzieva N.N. The use of artificial intelligence for monitoring students' knowledge in higher education systems	331
Mahmudova Z.Sh. The oretical foundations of gamification and its impact on education	336

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ХАМ РУЎХЫЙЛЫҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Абаев С. Диний экстремизм, терроризм ҳам радикализмге қарсы гүрес стратегиясы	341
Norov N.J. Yoshlarni turli mafkuraviy tahdidlardan, zararli oqim va g'oyalardan himoya qilishda husayn voiz koshifiy asarlarining o'rni	348

KREDIT-MODUL TA'LIM TIZIMIGA O'TISHNING ILG'OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASINI O'RGANISH

Sharaxmatova A.K.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti
"Pedagogika" kafedrası o'qituvchisi*

Tayanch so'zlar: kredit-modul tizimi, oliy ta'lim, huquqiy hujjat, adaptatsiya, individual ta'lim, akademik mobillik.

Ключевые слова: кредитно-модульная система, высшее образование, нормативный акт, адаптация, индивидуальное обучение, академическая мобильность.

Key words: credit-modular system, higher education, regulatory framework, adaptation, individualized learning path, academic mobility.

РЕЗЮМЕ:

Maqolada kredit-modul tizimining xorijiy davlatlar tajribasi tahlil qilingan. Mamlakatimizda ushbu tizimning yo'lga qo'yilishi bilan bogliq normativ-huquqiy hujjatlarning qabul qilinishi haqida so'z yuritiladi.

РЕЗЮМЕ:

В статье анализируется опыт зарубежных стран по кредитно-модульной системе обучения. Речь идет о принятии нормативно-правовых актов, регулирующих создание данной системы в нашей стране.

SUMMARY:

The article examines the experience of foreign countries in implementing the credit-modular learning system. Special attention is given to the development and adoption of regulatory legal acts governing the introduction of this system into the national educational framework.

Milliy ta'lim tizimini dunyo ta'lim tizimiga integratsiyalash jarayonini takomillashtirish yuzasidan O'zbekiston Respublikasi hukumati, Oliy ta'lim fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qator ishlar amalga oshirilmoqda.

Xususan, 2013 – yildan buyon mamlakatimizdagi tibbiyot oliy ta'lim muassasalari, 2016-2017 – o'quv yilidan Toshkent davlat yuridik universitetida talabalar o'qitishning modul tizimi asosida ta'lim olayotgan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2019 yil 8-oktyabrdagi PF-5847-son farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da oliy ta'lim muassasalarida o'quv

jarayonini bosqichma-bosqich kredit-modul tizimiga o'tkazish vazifasi belgilab berilgan. Bunga ko'ra, 2018 – 2019 -yildan Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universitetida kredit – modul tizimiga o'tildi. Shuningdek, 2023-yilda oliy o'quv yurtlarining 16 %, 2025-yilda 57 %, 2030-yilga kelib 85% da kredit-modul tizimi yo'lga qo'yilishi rejalashtirilgan. Hozir bizda ta'limning 40 foizigacha mustaqil ta'lim uchun ajratilgan bo'lsa, konsepsiyaga ko'ra, bu ko'rsatkich 2030- yilgacha 60 foizgacha yetkaziladi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 31 dekabrda 824-sonli "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorida oliy ta'limda o'quv jarayonini kredit-modulli tizimga o'tkazish kabi dolzarb masalalar yechimi bayon etilgan. Shuning uchun yangi ta'lim muhitiga moslashuv jarayoni bo'lgan psixologik-pedagogik adaptatsiyani o'rganish hozirgi kunda dolzarb bo'lib bormoqda.

Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 7 dekabrda "Professional ta'limda kredit-modul tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 648-son qaroriga muvofiq, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligiga tizimida texnikumlar bo'lgan vazirliklar va idoralar bilan hamkorlikda 2024-2025 o'quv yilidan boshlab texnikumlarda ham kredit-modul tizimida o'quv jarayonini tashkil etish vazifasi topshirildi.

Yurtboshimiz ta'kidlaganlaridek, ta'lim muassasalarini zamon talablariga moslashtirmasdan turib, ilmiy va texnologik muvaffaqiyatga erishish qiyin vazifadir. Shu sabab, mamlakatimizda ta'limning kredit-modul tizimiga bosqichma-bosqich o'tish jarayoni amalga oshirilmoqda. Bu davrda yangi tizimning ta'lim jarayoniga ijobiy ta'sirini kuzatmoqdamiz.

Bolonya deklaratsiyasiga a'zo davlatlarda ta'lim modul-kredit tizimiga asoslanadi. Yevropaning aksariyat mamlakatlarida zamonaviy va boshqa turdagi universitetlarda "Umr bo'yi ta'lim olish" konsepsiyasi doirasida qo'llash imkonini beradigan tizim - ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) ECTS baholarni ballarga («kredit»larga) almashtirish tizimi deb ataladi. Ushbu tizimga 1989 yilda asos solingan bo'lib, talaba olgan bilimning bahosini bir davlat oliy ta'lim muassasasidan ikkinchi davlat oliy ta'lim muassasasiga erkin ko'chishini, erishilgan ko'nikma va malakasini erkin tan olinishini ta'minlaydi. ECTS tizimida ta'lim olishning barcha turlari va o'quv yuklamasining barcha ko'rinishlari uchun qo'llanilishi mumkin .

«Kredit soat» tizimi dastlab AQShda paydo bo'lgan va takomillashgan. 1969 yilda Garvard universiteti Prezidenti, amerika ta'limining atoqli namoyandasi Charlz Eliot birinchi bo'lib ushbu tushunchani kiritdi va 1870-

1880 yillar davomida fan hajmini kredit-soatlarda o'lashga imkon beruvchi tizimni joriy qildi. 1892 yildan «kredit soat» tizimini joriy qilishning ikkinchi bosqichi boshlandi. Bunda AQSh milliy ta'lim qo'mitasi "kollej-maktab" bo'g'inini yaxshilash, o'rta maktablarda o'quv dasturlarini standartlash maqsadida nafaqat kollejlarda, balki o'rta maktablar uchun ham "kredit" tushunchasini joriy qildi va keyinchalik bakalavriat dasturlari mazmunini baholashning kredit tizimini magistratura va doktorlik ta'lim bosqichlarigacha kengaytirdi.

Xitoy ta'lim tizimini Chinxua universiteti, Pekin davlat universiteti, Pekin texnika universiteti, Jilian universitetlari misolida o'rganish shuni ko'rsatadiki, Xitoy Xalq Respublikasida Amerika ta'lim tizimiga o'xshash uch darajali ta'lim tizimi qabul qilingan. Bakalavr darajasini olish uchun 120 kreditni, magistr darajasini olish uchun – 30-60 kreditni qo'lga kiritish kerak. O'quv yili ikki semestrda ajratilgan va 1-sentabrdan boshlanadi. Biroq, semestr davomiyligi Amerika tizimidan farq qilib 20 haftani tashkil qiladi. Universitetlarda o'qish 4-5 yil, tibbiyot universitetlarida – 7-8 yil va kasbiy-texnik maktablarda – 2-3 yilni tashkil etadi.

Yevropa kreditlarida doim talaba qancha vaqt auditoriyada shug'ullanishi haqidagi masala ochiq qoladi, va bu raqam fan, o'qituvchi yoki universitetga qarab o'zgarishi mumkin. 2004 yilning aprelida Ednet ta'lim tarmog'i tomonidan o'tkazilgan "Ta'lim bozorini globallashtirish: Markaziy Osiyo universitetlari reformalari" mavzusidagi IV Xalqaro anjumanda 1 ECTS krediti - auditoriya mashg'ulotlari, kollokviumlar, anjumanlar, kutubxonalardagi bahs-munozaralar, tashqi tadbirlar va shu kabida qatnashishni, ya'ni barcha turdagi kontakt mashg'ulotlarini ham hisobga olgan holda 24-36 ish soatlariga teng degan xulosaga kelingan. ECTS tizimida taxminan 60 kredit – bir akademik yil, 30 kredit – bir semestr, 20 kredit – bir trimestrdagi ta'limga mos keladi. Amerika krediti (bir semestrda auditoriyadagi 12-18 soat mashg'ulotga teng) bilan taqqoslash uchun aytish mumkinki, Yevropa davlatlarida talabalar taxminan xuddi shuncha miqdorda auditoriyada shug'ullanishadi, qolgan vaqtni o'qituvchi rahbarligidagi mustaqil ish deb hisoblash mumkin. ECTS kredit – fanning o'quv yuklamalarini o'zlashtirish uchun mehnat sarfini ifodalaydi, ish soatlari deganda esa – barcha turdagi kontakt soatlar tushuniladi, deb aytish mumkin.

Kredit tizimlarining yuzaga kelgan keng qamrovli diversifikatsiyasi sharoitida ECTS tizimi ko'p millatli Yevropa an'analarini inobatga olgan holda turli ta'lim tizimlarini yaqinlashtiradi.

O'zbekistonda kredit ta'lim tizimiga asoslangan milliy modelni ishlab chiqishda, Yevropa ECTS krediti va Amerika kredit soatlari tizimlarining yutuqlarini inobatga olgan holda yuqori ta'lim sifatini va dunyo ta'lim jarayonlariga integratsiyalashish uchun ishonchli asosni tanlash maqsadga muvofiqdir.

Yuqorida keltirilgan dunyo ta'lim tizimlari tahlilidan kelib chiqib amerika kreditlari (USCS)ni evropa (ECTS) va Osiyo-tinch okeani (UCTS) kreditlariga aylantirish ancha oson: 1 Amerika kredit-soati = 1 Xitoy krediti = 1 Yapon sinov birligi = 2 Yevropa krediti = 2 Osiyo-Tinch Okeani krediti = 4 Britaniya krediti.

Rossiya Federatsiyasi oliy ta'lim tizimiga modul tizimi XXI asrda yo'lga qo'yilgan bo'lib, ta'lim kompetentlik yondashuvi asosida amalga oshirilmoqda. Bunda modul, muayyan mehnat funksiyasini ishlab chiqish, talabalarning mehnat faoliyatini amalga oshirish va zarur ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beradigan bir qator fanlarni o'z ichiga olishi kerak ekanligi ko'zda tutilgan.

Kredit ta'lim tizimini o'rganish va tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, dunyoning turli davlatlarida u o'ziga xos xususiyatlarga ega. Shunga qaramasdan, kredit ta'lim tizimining samarasi va maqsadga muvofiqligi uning ko'plab dunyo davlatlari ta'lim tizimlarida ko'proq tarqalganligi bilan asoslaniladi, chunki ta'lim dasturlarining talabalarda mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilishi ijodiy faollikni va bilim olishga o'zini safarbar qilishga, oxir-oqibat ta'lim sifatini oshirishga imkon beradi.

Shunday qilib, chet davlatlari oliy ta'lim muassasalarida bu tizim tufayli talaba o'zlashtirgan fanlar (modullar) va imtihonlar, har qanday boshqa Yevropa universitetida ta'lim jarayonini davom ettirish imkoniyatini beradi. Tahlillarimiz natijasi shuni ko'rsatib turibdiki, kredit-modul tizimi dunyoning turli davlatlarida o'ziga xos xususiyatlarga ega. Har bir davlat o'zining tizimga moslashuv modeliga ega. Shunga qaramasdan barcha davlatlarda bir xil ijobiy natijaga erishilganligi kuzatilmoqda. Psixologik jihatdan ham talabaning ta'lim trayektoriyasini shakllantirishdagi bevosita ishtiroki, mustaqil tanlovi, uning ta'lim olishga yo'naltirilgan shaxsiy motivlarining kuchayishiga olib keladi. Bu tizim o'quvchilarda tashabbuskorlikni, ijodiy faollikni, bilim olishga bo'lgan qiziqishni kuchayishiga, oqibatda ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi.

Xo'sh, O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalarini kredit – modul tizimiga o'tkazish, ta'lim jarayoni ishtirokchilarini ushbu tizimga muvaffaqiyatli moslashuvini ta'minlash uchun qanday ishlarni amalga oshirish kerak?

Bizningcha, avvalo, buning uchun har bir oliy ta'lim muassasalari uchun Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan oliy ta'lim muassasalari kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish va samaradorligini oshirish mazmunidagi nizom ishlab chiqish. Bu asosda, ta'lim jadalligini ta'minlash maqsadida chet el oliy ta'lim muassasalari amaliyotidan kelib chiqqan holda, o'qitishning tizimli dasturini ishlab chiqish zarur.

Kredit-modul tizimining eng katta afzalliklaridan biri - fanlarni asosli ravishda qisqartirish hisoblanib, buni barcha oliy ta'lim muassasalarida joriy etish lozim. Masalan, Chirchiq davlat pedagogika universitetida avval, o'quv reja bo'yicha 40 dan ortiq fan bo'lgan bo'lsa, kredit – modul tizim joriy etilgandan so'ng, ularning soni 35 taga kamaydi. Ta'lim jarayonini shaffofligini ta'minlash va tizimlashtirishga, barcha oliy ta'lim muassasalarida yagona tizim HEMIS dasturi xizmat qilmoqda. HEMIS axborot tizimi — bu o'qituvchilarning kaliti, shaffoflikni ta'minlaydigan yagona platforma sifatida ma'lumotlar kiritiladigan baza hisoblanadi. Ushbu tizim oliy ta'lim faoliyatini avtomatlashtirish hisobiga ma'muriy xodimlar, professor-o'qituvchilar va talabalarga elektron ta'lim xizmatlarini taqdim etadi. Seminarlarda HEMIS dasturida ishlash, kredit-modul tizimida o'quv jarayonini rejalashtirish va tashkil etish, pedagoglar faoliyati va o'zlashtirishni baholash, tizimda me'yoriy-huquqiy hujjatlar bilan ishlash, raqamlashtirish kabi muhim tamoyillariga ham urg'u berilgan. Albatta, oliy ta'lim o'qituvchilarining HEMIS dasturida ishlash va kredit-modul tizimida o'quv jarayonini tashkil etishdagi bilim va tajribalari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Talabarga berilgan mustaqil ishlar uchun esa, maxsus elektron platforma yaratilishini ta'minlash. Bu platformaga talabalar, mustaqil ta'lim topshiriqlarini berilgan tartibda yuklab boradilar, o'qituvchiga esa uni og'zaki himoya qiladilar. O'z vaqtida mustaqil ishlarini saytga yuklamagan talabalar baholanmaydi.

Kredit-modul tizimining joriy etilishi o'qituvchi va talabaning hamkorlikda ishlashida muhim omil hisoblanadi. Modulli ta'limda pedagog tinglovchining o'zlashtirish jarayonini tashkil etadi, boshqaradi, maslahat beradi, tekshiradi. Talaba esa yo'naltirilgan obyekt tomon mustaqil harakat qiladi. Eng katta urg'u ham talabalarining mustaqil ta'lim olishiga qaratiladi. O'quv jarayonida mustaqil ta'lim olishning ahamiyati ortadi va bu kelajakda mutaxassislarning mustaqilligi, ijodiy tashabbuskorligi hamda faolligini oshirishga olib keladi. Kredit-modul tizimida universitet talabalari har doim o'qituvchi va kursdoshlaridan yordam hamda maslahat olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa o'zaro hamjihatlikni mustahkamlaydi va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5847-son farmoni 08.10.2019 y.
2. “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim jarayonini tashkil etish bilan bog‘liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 824-sonli qarori 31.12.2020 y.
3. “Professional ta’limda kredit-modul tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 824-sonli qarori 07.12.2023 y.
4. Sharaxmatova A. K. Kredit-modul tizimida o‘qitish texnologiyalaridan foydalanish – davr talabi. / “МУҒАЛЛИМ ХЭМ УЗЛИКСИЗ БИЛИМДЕНДИРИЙЎ” ilmiy-metodik jurnali, №1, 2022. 99-103.
5. Шарахматова А. К. Адаптация студентов к кредитно-модульной системе обучения / “МУҒАЛЛИМ ХЭМ УЗЛИКСИЗ БИЛИМДЕНДИРИЙЎ” ilmiy-metodik jurnali, №5/3, 2022. 100-103
6. Афанасев Д.В., Грызлов В.С. Компетентностный подход и кредитно-модульная система обучения / Высшее образование в России. 2012. №6. С. 21-27.
7. Крючкова К.С. Модульная система обучения в российских вузах как условие обеспечения академической мобильности студентов / Педагогические науки. 2018. С. 28-32.